

Je čaj premagal obolenje maternice?

Piše Mojca Vočko
Foto Slobodan Plavevski

“Nikoli nisem bila bolna, tudi gripe nisem prebolela. Glede na to si upam trditi, da je bila bolezen, ki se je začela kuhati v meni, posledica preteklega stresnega življenja,” preudarno in z neopisljivim žarom v očeh pove Tatjana Bremec, mati 25-letnega Grega ter 20-letne Maje, uspešna podjetnica s hiperdelavnikom, ženska, ki se zagrizeno spopada z življenjskimi tegobami, a se ne vda. Pred leti se je iz Ljubljane, v kateri je odraščala, preselila v Radovljico, kjer je (po ločitvi) ob dveh majhnih otrocih, službi, študiju ob delu celo zgradila hišo. A leta 1996 ... Kdaj, kako, zakaj – odgovorov na ta vprašanja ne pozna, njihove posledice pa se zrcalijo v njenem življenju, mišljenju, odnosu do sveta in sebe. Kaj se je tako ali drugače dogajalo z njenim telesom? Kdo ve? Kako se je izničilo, kar je grozilo? Sploh kdo pozna resnični odgovor?! Medicina zagovarja ali brani svojo nenadkriljivost in zglednost: “Izvidi so se zamenjali,” žrtev ali določena oseba pa vidi drugačno razlago.

Moje zdravstvene težave so se začele leta 1996, in sicer z neredno menstruacijo (dobila sem jo, potem je vnovič nekaj mesecev nisem imela ali pa je bila zelo blaga, nato par mesecev normalna). Vse to sem pripisovala stresu in preutru-

“Čaj še vedno pijem, saj sem se ga navadila. Kadar ga ne, se mi zdi, da mi nekaj manjka.”

jenosti. Ginekolog, ki sem ga dolgo obiskovala, mi je na vsakem pregledu vzel bris, a odkril ni ničesar posebnega. Govoril mi je o nekih foliklih in napovedoval, da se mi bo menstruacija ure-

spol: ženski
starost: 47 let
poklic ali delovno mesto: ekonomistka, direktorica zasebnega podjetja
začetek in konec zdravstvenih težav: 1996 – 2000
opaženi simptomi: neredna menstruacija
namesto diagnoze: PAP 4
medicinska terapija: nič
vzrok odprave zdravstvenih težav ali ozdravitve: sogovornica ga vidi v učinkovanju čaja Flor*Essence+
danes: dobro počutje, veliko energije in delovnega zagona, nobenih zdravstvenih težav

nosti in sem imela dela čez glavo, nisem bila utrujena, temveč vitalna, sproščena! Hvala bogu, da nisem poznala ginekološke diagnoze, saj bi me sicer obremenjevala, vsi procesi pa bi verjetno trajali dlje.”

Kolikokrat na dan ste pili čaj?

“Enkrat. Preden sem ga prvič popila, sem si rekla: 'Poizkusim, saj ničesar ne izgubim. Kar se zgodi, se pač zgodi!' Sprejemala sem ga, češ če pomaga, pomaga že enkratni odmerek, zato ga nisem pila dvakrat na dan. Količine nisem nikoli povečala, saj nisem verjela v tovrstne učinke. A po enem mesecu sem med drugim shujšala pet kilogramov - ves odvečni balast se je izločil iz mene. Jedla nisem manj in gibala se nisem več kot prej. Izboljšala se mi je tudi prebava, vse se je tako uredilo, da sem postala, kakršna sem se rodila.”

Ali ste potem kakor koli spremenili svoje življenje?

“Zelo, zelo. Delo me sicer še vedno potegne, čemur se ne morem izogniti, tudi zaradi svoje vloge v podjetju. A na življenje gledam drugače kot prej: navdušeno sprejemam vsak dan. Zame ni nič več sveto pribito – če bo kaj drugače, kot sem načrtovala, pač bo. Trudim se, da je vse krasno in lepo, a sem imuna na življenjske strese. Čaj še vedno pijem, saj mi je prišel v kri. Kadar ga ne, se mi zdi, kot da mi nekaj manjka. Med drugim mi daje potuho: kar v sebi zastrupim, on počisti. Občasno, za približno en mesec, si privoščim premor, nato pa vnovič ...”

Spoštovane bralke in spoštovani bralci, prijateljice in prijatelji revije Zdravje, vabimo vas, da sodelujete v rubriki **Resnične zgodbe**, ki jo odpiramo s pričujočo izpovedjo. Želimo vam prisluhniti in osvetliti nekatere drobce osebnostne resničnosti - tudi bolečino, trpljenje, bolezensko stisko, ubijalski strah, upanje sredi (navidezne) brezupnosti. *Že danes se nam lahko zdravje nevarno okruši in zgrmimo v prepad skrbi, obupa – že jutri nas morda okrepi izkušnja sočloveka, ki je v mračnih sencah odkril svetlobo, življenjsko moč.* Pisma pošljite na naslov: **Revija Zdravje, Resnične zgodbe, Šmartinska cesta 10, 1000 Ljubljana, ali na elektronski naslov mojca.press@siol.net. Z dobrimi željami, uredništvo.**

Kaj je PAP 4?

Ginekolog **prof. dr. Tomaž Tomažević** nam je na vprašanja, kaj pomeni PAP 4, pojasnil:

“To je citološki izvid, v katerem citolog oceni bris materničnega vratu - štiri zapiše, kadar najde v razmazu celico z zelo izraženo *diskariozo* (nepravilno razmerje med citoplazmo in jedrom ...). Torej pričakujemo, da bomo pri ginekološkem pregledu odkrili na materničnem ustju majhno spremembo, ki se strokovno imenuje *displazija* ali *cervikalna intraepitelijska neoplazija*. Zelo verjetno bomo našli resnejšo obliko te predstopnje, ki lahko napreduje v raka na materničnem vratu. Ta se razvije pri 20 odstotkih (nekateri pišejo, da celo pri 50 odstotkih) primerov, torej ne vedno. Včasih obravnane nepravilnosti, ki tudi ne bolijo, izginejo same, na kar pa ne smemo računati. Če jih pravočasno odkrijemo in uničimo, preprečimo raka, kar je znanstveno dokazano. Končno diagnozo *cervikalne intraepitelijske neoplazije* vedno postavi *patohistolog* - po pregledu tkivnih vzorcev, ki jih ginekologi odstranimo s *kolposkopsko* sumljivih mest sluznice materničnega vratu. Na tovrstne spremembe postanemo še bolj pozorni, če so izvidi citoloških brisov sumljivi - v podobnih namreč večkrat prepoznamo raka v najmanjši obliki, ko je še 100-odstotno ozdravljiv. *Cervikalno intraepitelijsko neoplazijo* (predstopnjo raka) vedno v celoti odstranimo z varno operacijo, ki ne prizadene delovanja obolelega dela in ne povzroči invalidnosti. Tako lahko uspešno zdravimo tudi najmanjše najzgodnejše oblike raka na materničnem vratu.”

Ali se mora bolnica pri PAP 4 zdraviti? “Večinoma da. Pri takem izvidu moramo ugotoviti, ali in kje domnevna sprememba obstaja. In verjetno jo odkrijemo. Potem jo odstranimo, da preprečimo naravni razvoj bolezni – iz predstopnje raka v raka na materničnem vratu. Ta se lahko razvije v enem letu ali sedmih, osmih letih. Večinoma ga, odkar je Papanicolaou leta 1943 uvedel citološko diagnostiko, odkrivamo na začetni stopnji, ko spremenjene celice še ne izrazijo vseh slabih lastnosti, temveč mirujejo kot nepravilnost v sluznici. Pri ženskah, ki imajo negativne izvide, je tveganje obolenja za rakom zelo majhno, kar ugotavljamo s sistematskim pregledovanjem. Pri ženskah s sumljivimi in pozitivnimi izvidi to tveganje, ki je veliko večje, izničimo, ko *displazije* kirurško odstranimo (brez slabih zdravstvenih posledic).”

Kdaj lahko displazije same izginejo? “Na to vprašanje zelo težko odgovorimo, ker se z njim ne ukvarjamo več. Ko namreč opisane nepravilnosti odkrijemo, jih takoj odstranimo. Zato nimamo možnosti, da bi jih opazovali in ugotavljali, kdaj izginejo. Na podlagi prvih raziskav povezave med nastankom *karcinoma* in *displastičnimi spremembami* na materničnem vratu vemo, da veliko slednjih izgine. Če odkrijemo zmerne ali blage *displazije*, lahko pričakujemo, da bodo same izginile, vendar: raje jih uničimo. Dokazano je namreč, da se nekatere (približno en odstotek blagih in trije odstotki zmernih *displazij*) razvijejo v raka. Če jih ne bi odstranili, bi se jih verjetno veliko pozdravilo samih.”

Brez zdravljenja? “Tudi to je mogoče. A če želimo nevarno obolenje preprečiti, moramo biti nekoliko pesimistični in predvideti slabšo možnost - *displazije* pa pravočasno odstraniti.”

Kako živite danes?

“Živim zelo razgibano, kar je posledica moje službe. Rada in pogosto potujem, ljubim naravo, a premalokrat uživam v njej. Prosti čas preživljam z družino, na vrtu med rožami, s psom ... Še vedno kadim, zmerno. Rekreiram se zelo malo, skoraj nič. Spim zelo dobro in veliko – osem ur je zame skoraj premalo, prespati jih moram vsaj deset. Verjetno v spanju obnavljam energijo, ki jo podnevi porabim. Zdi

se mi, da bi težko delala, če bi manj spala. Odkar pijem čaj, se zbujam bolj sveža in vitalna. Prej sem se prebujala zelo utrujena, kar je bilo morda povezano z boleznijo, ki se je razvijala.”

In prehrana?

“Pojem, kar mi zadiši. Držim se načela: jej toliko in takrat, ko telo sproži impulz, da je lačno. Zelo rada jem, in sicer dobro. Vsak dan popijem veliko tekočine. Običajno pa je na mojem jedilniku le en obrok ...”

dila. Žal se ni, tudi omenjene težave se niso zmanjševale, kar mi ni bilo všeč. Isto leto sem presenečeno opazila celo znake nosečnosti - ženska, ki je dvakrat rodila, se ne zmoti, ali je noseča ali ni. Zjutraj sem odpirala okno in lovila zrak, tako mi je bilo slabo, prsi so me zelo bolele ... Med ultrazvočnim pregledom sem zdravnika vprašala, ali sem noseča, odgovoril pa mi je, da ne ve, vendar je mogoče. Potem mi je ginekolog dal dve tableti in razložil, da bosta vse uredili. Doma sem ju pojedla in začela grozljivo krvaveti. A s tem se moje težave niso končale. Konec leta 1999 mi je prekipelo: sklenila sem zamenjati ginekologa. V drugi ambulanti sem se naročila na pregled. Ginekologinja mi je vzela bris, januarja (2000) pa sem prejela dopisnico z obvestilom, naj se takoj oglašim pri njej. Ko sem prišla v ordinacijo, mi je pojasnila, da mi mora vnovič vzeti bris, ker ji pri prejšnjem nekaj ni všeč, in to je tudi storila. A kmalu sem dobila drugo dopisnico, ki mi je sporočala, da se moram nemudoma vrniti v ginekološko ambulanto. No, ginekologinja mi je povedala, da mi mora odščipniti tkivo. Zamislila sem se, češ nekaj je očitno zelo narobe, če se tako mudi," pripoveduje umirjeno in zbrano, nato poudari, da ni opazila drugega simptoma razen menstrualnih

Flor*Essence+ je različica kanadske zeliščne formule Flor*Essence in sprva so jo pripravljali za japonsko tržišče, kot razlaga (uradno) spremeno besedilo zavoja s tremi čajnimi vrečkami. Ta grenkobna zeliščna mešanica ima korenine v starodavni modrosti in učenosti Ojibwe, prvobitnega prebivalstva Kanade.

Predhodnik ali izvirnik - Flor*Essence -, ki ga predstavlja in prepričljivo dokazuje njegovo učinkovitost knjiga *Feeling good and getting better* (pod njo se podpisuje komunikologinja Paula Bakhuis), je raziskovala, nadalje razvijala ter izpopolnjevala kanadska medicinska sestra Rene Caisse. In sicer s Charlesom Bruschem, nekdanjim osebnim zdravnikom predsednika Johna F. Kennedyja, na njegovi kliniki v Cambridgu. Potem je, v zahvalo za prizadevno in dolgoletno preučevanje njegovega dela, legendarno zeliščno recepturo podedovala kanadska raziskovalna novinarka Elaine Alexander. Povezala se je s podjetjem Flora, da bi čaj iz več zelišč, ki je menda odpravil tudi raka, ponudila vsemu svetu.

težav. Tudi bolelo je ni nič. "Preden je po pošti pripotoval drugi ginekološki poziv, so mi prijatelji priporočali, naj pijem nek čaj, ki pomaga proti marsičem. Take nasvete sem vedno odklanjala, saj nisem ljubiteljica napitkov, sploh pa ne čaja (ne maram ga), a kljub temu sem tisti čaj dobila. Pila sem ga dva meseca (od začetka aprila leta 2000), prepustila sem se mu, o njegovem učinkovanju nisem razmišljala, zelo veliko pa sem delala. Junija sem, ker mi čas in obveznosti prej niso dopuščali, obiskala ginekologinjo, da bi se dogovorili za datum napovedanega pregleda. Ko sva tudi ta poseg opravili, sem šest tednov čakala pošto, da bi izvedela, kaj je z mano narobe. Ker ni prispela, sem se vnovič naročila za ginekološki pregled. Na njem sem doživela nov šok: zdravnica se mi je zmedena opravičevala, da so moje izvide očitno zamenjali z izvidi druge gospe ... Sama sem poznala vzrok - očitno je čaj počistil in storil vse, kar je lahko. Histološka analiza je pokazala, da se je zaskrbljujoča zadeva izničila ali normalizirala.

Soočenje z medicinsko oceno

"Diagnozo sem izvedela na koncu, ko ni bilo ničesar več. Torej šele po šestih tednih čakanja, ko sem na pregledu ginekologinjo vprašala, kaj je bilo narobe z menoj. Od daleč mi je pokazala kartoteko, videla sem rdeč zapis (velik tri centimetre): PAP 4. Prvo sekundno, ko sem zagledala velike rdeče črke in številke, me je zmrzilo, nato sem se skoraj zasmejala. Znašla sem se namreč v dilemi, ali naj razkrijem vzrok negativnih izvidov ali ne. Potem sem si rekla: 'Pa saj ne bi bilo smiselno, ona sveto verjame, da so se izvidi pomotoma zamenjali.' Da bi se trikrat zapored, se mi ni zdelo mogoče, v kar še vedno verjamem. Zanimivo je bilo tudi, da sem se "po odščipnjenju" sumljivega tkiva dobro počutila, krvavitev se mi je kmalu ustavila, bolnišnico pa sem zapustila ob 17. uri istega dne." Pa vendar, ali so ji zdravniki povedali, kdaj, zakaj, kako se je potuhnjeno obolenje začelo? "Ne, nikoli mi niso povedali. Ginekologinja mi je naročila, naj se oglašim čez šest mesecev, potem vnovič čez šest mesecev in tako naprej. Pridno sem hodila na preglede, vsak pa je pokazal negativni izvid. Ampak ... čustveni stres, ko sem z nasmeškom sprejela izvid, na katerem je pisalo PAP 4 (četudi takrat, ko je bilo že vse za menoj), je eno, drugo pa tisto, kar sem doživljala ob dopisnici z vabilom, da se moram nujno vrniti h ginekologu. Takrat sem pomis-

"Potem ko sem dobila negativne izvide, me je poklical prijatelj sin in mi žalosten povedal, da ima oče raka na prostati. Zanimalo ga je, kako lahko pride do čaja, ki sem ga pila. Zahvaljujoč znanstvom smo mu ga priskrbeli eno škatlo. Sama sem njegovega očeta, pri katerem so specialisti potrdili omenjeno diagnozo (tumor je meril osemindvajset milimetrov), že dolgo poznala. Vedela sem, da je pogosto zbolel za bronhitisom, nenehno kaj izkašljeval, bil je bled ... Torej, začel je piti Flor*Essence+, a čez en mesec ni upal na ultrazvočni pregled. Po vnetem prepričevanju si je končno premislil. Takoj po pregledu mi je vesel sporočil: 'Tatjana, moj tumor je velik le še dvanajst milimetrov!' O cistah, ki jih je imel na ledvicah, pa ni bilo niti sledu. Kljub vsemu se je odločil za operacijo prostate, vendar: že prvi dan po njej je vstal in se sprehodil naokoli, kri je imel odlično. Tudi danes je zelo vitalen, krasno se počuti, ne kašlja več ..."

lila, da je nekaj hudo narobe, in v isti sapi mi je marsikaj prestrelilo um. Zavedala sem se, da me mogoče čez pol leta ali eno leto ne bo več. Ta občutek negotovosti, dokler nisem izvedela diagnoze, je najbolj grozljiv."

Ko je v zgodbo vstopil ...

"Moje telo se je na pitje čaja najprej (po treh dneh) odzvalo z vrtoglavico, glavobolom, rahlo vročino in s slabostjo, kar sem razumela kot dokaz učinkovanja. Po enem dnevu so našete tegobe izginile, dva dni pozneje pa sem dobila zelo močno menstruacijo. Trajala je sicer le tri dni, a točno enainvajset dni po njej je prišla naslednja, kar se je enako nadaljevalo. V tem sem videla znak, da se je nekaj z menoj zgodilo, a najprej sem se malo prestrašila. Čaj Flor*Essence+ so moji prijatelji dobili iz Kanade in me niso opozorili na morebitne stranske učinke. Teh se sicer ni treba bati, dobro pa se je seznaniti z njimi - pomenijo namreč, da popiti čaj učinkuje. Ko sem predstavniku Flore razkrila, kako se je moje telo odzvalo nanj, mi je razložil, da takšne reakcije odražajo zelo dobro kri, so pa zelo redke."

Kako ste se počutili tista dva meseca, ko ste pili čaj?

"Zelo dobro - dobila sem energijo, zagon ... Čeprav so me zelo bremenile službene obvez-